

Op 9 mei 1945 sprak verzetsman Henk van Randwijk hier op de Dam een uitgelaten menigte toe die bijeen was om de bevrijding te vieren. Hij dankte de bevrijders en besloot zijn toespraak met *“Wij zullen altijd bondgenooten en vrienden zijn! Want wij hebben jaren verloren, maar wij kunnen een eeuw winnen.”*

Die droom van langdurige vrede was bijzonder, gezien de naar schatting 60 miljoen doden die waren gevallen, onder wie 6 miljoen Joden; de ergste misdaad uit de geschiedenis. Nog maar twee dagen eerder werden hier 32 burgers vermoord toen militairen van de Duitse Kriegsmarine, dáár vanuit De Groote Club, het vuur openden op een mensenmassa die uitkeek naar de komst van de geallieerden.

Van die eeuw van Van Randwijk zijn 72 jaar verstreken. Al net zo lang herdenken wij jaarlijks de gevallen en slachtoffers van de Tweede wereldoorlog. Ook staan wij stil bij de Nederlanders die na de oorlog slachtoffer werden van andere oorlogssituaties en vredesmissies. Wij betuigen ons respect aan hen allen.

Tijdens de bezetting vergde het moed en plichtsbesef om in verzet te gaan. Zoals Henriëtte Pimentel, directrice van de crèche tegenover de Hollandsche Schouwburg, die geholpen heeft vele honderden Joodse kinderen te laten onderduiken en zelf vermoord werd in Auschwitz.

De Drentse boer Schutten die de regeringskoerier Bestebreurtje op zijn land vond. Die was 's nachts uit een Engels vliegtuig gesprongen met een geheime missie, maar hij had bij de landing zijn been gebroken. Een verslaggever interviewde boer Schutten, jaren later. *“Wat ging er door u heen, die vroege morgen, toen u Bestebreurtje in uw weiland zag liggen?” “Ik wou dat ie daar niet gelegen had,” zei de boer, “maar toen hij er lag, lag hij er voor mij.”*

Op een dag als vandaag beseffen we hoeveel slachtoffers de bezetter heeft gemaakt en hoeveel mensen hun leven voor onze vrijheid in de waagschaal stelden. We beseffen welke grote verworvenheden als democratie, grondrechten en rechtstaat wij – mede dankzij hen – mogen koesteren en moeten onderhouden. En we beseffen zodra onverdraagzaamheid de kop opsteekt, dat wij die op tijd moeten bestrijden zonder zelf onverdraagzaam te worden. Dat zijn wij verplicht aan allen die wij vanavond herdenken.

Laten we juist op 4 mei onze zegeningen tellen en daaruit de hoop en het zelfvertrouwen putten om voort te gaan op de weg van vrede. We zouden - elk jaar opnieuw - Van Randwijks droom moeten nazeggen: *“Wij kunnen een eeuw winnen.”*